

РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ У ПАРАЛІМПІЙСЬКОМУ РУСІ

Робота присвячена теоретико-експериментальному дослідженню проблеми теоретичного обґрунтування та експериментальної перевірки педагогічних умов організації процесу самовиховання паралімпійців. Розкрито сутність організації процесу самовиховання паралімпійців. Визначено необхідність обліку індивідуально-особистісних особливостей паралімпійців в організації процесу самовиховання. Обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови.

Ключові слова: педагогічні умови, паралімпійці, самовиховання, програма самовиховання.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень та публікацій. Спорт розглядають як багатофункціональне явище культури, сукупність матеріальних і духовних цінностей суспільства, вид і результат діяльності. Залучення людей з обмеженими можливостями у спортивну діяльність має велике соціальне значення, як для такої людини, так і суспільства в цілому [3].

Методика спортивного тренування людей з обмеженими можливостями в Україні – відносно новий розділ науки. Особливу увагу потребує психолого-педагогічний аспект підготовки паралімпійців на всіх етапах. Як відомо, усі тренування відбуваються під контролем тренерського складу, але ще достатньо багато залежить від самого паралімпійця: його можливостей контролювати себе під час змагань, самостійно пізнавати свої можливості та ресурси, планувати свою діяльність, розподіляти час і багато іншого, від чого залежить успішність спортивної діяльності. Ці питання розглядаються в організації процесу самовиховання [1; 2; 5; 6]. Удосконалення процесу самовиховання надає можливість паралімпійцям розкривати свій внутрішній потенціал, адекватно регулювати свій стан під час спортивно-змагальної діяльності, коли організм перебуває на максимальному рівні можливостей, бути гідними членами суспільства і робити значний внесок в його розвиток [1; 4].

Однак, проаналізувавши різні підходи до феномену процесу самовиховання, ми виявили, що в науці відсутні наукові дослідження процесу самовиховання та педагогічних умов паралімпійців.

Тому, одним із нових підходів до розв'язання проблеми реалізації потенційних можливостей паралімпійців може стати організація процесу самовиховання та розробка й обґрунтування педагогічних умов, які включають в себе організацію способу життя та діяльності, спрямованої на досягнення життєвої мети та професійного самовдосконалення.

Мета дослідження – визначити, теоретично обґрунтувати педагогічні умови організації процесу самовиховання паралімпійців та експериментально перевірити їх ефективність.

Завдання дослідження:

1. На основі аналізу вітчизняних і зарубіжних літературних джерел визначити стан висвітлення проблеми.

2. Визначити, теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови, спрямовані на підвищення ефективності організації процесу самовиховання паралімпійців.

Результати дослідження. Спрямованість сучасного цивілізаційного процесу визначається його глобалізацією, прогресуючим зростанням значущості гуманітарної сфери, утвердженням пріоритетності базових засад сталого розвитку суспільства.

Самовиховання розглядається вченими як специфічна діяльність людини, яка має певну мету: удосконалення людиною власної особистості, більш повну самореалізацію у житті та професійній діяльності; зміст, тобто ті напрями, у яких здійснюється самовиховання (розумове, професійне, моральне, естетичне, фізичне, вольове), а також способи його здійснення (самопізнання, самоствалення, саморегуляція). У процесі самовиховання зовнішні вимоги з боку суспільства та соціального середовища за допомогою психологічних механізмів розвитку мотиваційної сфери особистості трансформуються у внутрішні регулятори її поведінки в діяльності та житті. Проблема самовиховання паралімпійців є досить актуальним питанням у науки протягом останніх десятиліть. Це пов'язано із впливом різних чинників на розвиток суспільства, науки і діяльності людини.

Аналізуючи дослідження педагогічних умов процесу організації самовиховання паралімпійців, зроблено висновок, що різні дослідники мають багато точок зору на кількість і якість педагогічних умов, розглядаючи їх у контексті конкретного наукового дослідження. Певна педагогічна умова може бути зовнішньою та безпосередньо впливати на хід і організацію процесу самовиховання паралімпійців, одночасно ця педагогічна умова стає внутрішньою та становить суттєву характеристику предмета

дослідження. Педагогічні умови не мають однакових ознак універсальності та їх сукупність кожного разу відновлюється, доповнюється, уточнюється, розширюється і відповідає розв'язанню конкретної наукової проблеми.

На основі теоретичного аналізу особливостей організації процесу самовиховання паралімпійців, узагальнення психолого-педагогічного досвіду та проведеного наукового дослідження відмічаємо, що ефективність організації процесу самовиховання паралімпійців гральних видів спорту може бути забезпечена реалізацією таких педагогічних умов:

- 1) врахування специфіки життєдіяльності паралімпійців;
- 2) створення виховуючого середовища, що сприяє організації процесу самовиховання паралімпійців.

Реалізація першої педагогічної умови – врахування специфіки життєдіяльності паралімпійців – пов'язана із аналізом поняття "життєдіяльність паралімпійців" вітчизняними та зарубіжними вченими, а також визначенням його впливу на молоду особистість, у контексті нашого дослідження – паралімпійців гральних видів спорту.

Реалізація другої педагогічної умови – створення виховуючого середовища, що сприяє організації процесу самовиховання паралімпійців – пов'язана із аналізом поняття "виховуюче середовище", а також визначенням його виховного впливу на особистість паралімпійця.

На значення середовища у вихованні вказують деякі вчені [2; 5; 6] зазначаючи, що соціальне середовище є єдиним виховним чинником, воно здатне максимально впливати на розвиток особистості, якщо враховувати вікові особливості дитини. Середовище включає у себе як організацію самого простору, так і різні види діяльності, що здійснюються паралімпійцями і тренерами спортивних паралімпійських команд.

Схема організації процесу самовиховання паралімпійців наведена на рисунку 1.

Аналізуючи вище наведено відмічаємо, що педагогічні умови взаємопов'язані, взаємозумовлені, доповнюють одна одну, а також в реальних умовах спортивної діяльності мають реалізовуватися комплексно. Вони дозволяють коригувати та інтенсифікувати навчально-тренувальний процес паралімпійців, створити комфортне виховуюче середовище для спортсменів з обмеженими можливостями, що в цілому підвищить ефективність спортивної підготовки паралімпійців на етапі підготовки до змагань і соціалізації у суспільному просторі.

Означені педагогічні умови дають змогу реалізувати методологічні підходи до виховання: гуманістичний, індивідуальний, андрогогічний і ресурсний.

Для реалізації зазначених педагогічних умов використовувалися наступні методи організації процесу самовиховання: методи формування соціальної свідомості: переконання; навчання; лекції, бесіди; дискусії; приклад; метод проблематизації; метод зштовхування різних точок зору; метод аналізу соціальних ситуацій; методи організації діяльності і формування досвіду спортивної і соціальної поведінки: педагогічна вимога; вимога колективу; усвідомлення соціальної норми; привчання; вправи; доручення; створення виховних ситуацій; організація практичного досвіду спортивної і соціальної діяльності; переключення інтересів паралімпійців на соціально значимі вчинки; методи стимулювання діяльності й поведінки: змагання; похвала; покарання; створення ситуації успіху; метод демонстрації художніх фільмів; методи гри: імітація чи моделювання реальних чи уявних ситуацій; метод організації сюжетно-рольової, ділової гри.

Доведено, що визначені педагогічні умови позитивно впливали на психоемоційний стан (зокрема, рівень тривожності). Так, динаміка рівня тривожності паралімпійців під час проведення програми мала значні зміни наприкінці дослідження: ситуативна тривожність – низький рівень 4,3 % (2 особи), середній рівень 93,5 % (43 особи), високий рівень 2,2 % (1 особа); особистісна тривожність – низький рівень 0 % (0 осіб), середній рівень 95,7 % (44 особи), високий рівень 4,3 % (2 особи); змагальна тривожність – низький рівень 4,3 % (2 особи), середній рівень 93,5 %, високий рівень 2,2 % (1 особа). Що значно відрізняється від результатів на початку дослідження.

Показано, що експериментальна робота сприяла підвищенню стійкого інтересу до саморозвитку; сформованості високого рівня мотивації досягнення успіху; підвищення рівня спортивних знань, умінь і навичок; активізації рефлексивної діяльності; прагненню до саморозвитку і самовдосконалення.

Зазначено, що ці зміни є статистично значущими. Це вказує на взаємозв'язок означених педагогічних умов, їх взаємодоповнення й необхідність одночасної реалізації в навчально-тренувальному процесі паралімпійців.

Висновки. 1. На основі аналізу педагогічної, філософської, валеологічної та психологічної наукової літератури за метою дослідження було визначено стан питання щодо висвітлення проблеми організації процесу самовиховання паралімпійців.

2. Визначено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови організації процесу самовиховання паралімпійців: врахування специфіки життєдіяльності паралімпійців;

створення виховуючого середовища, що сприяє організації процесу самовиховання паралімпійців, і реалізуються за допомогою відповідних методів і форм виховної та самовиховної роботи паралімпійців.

3. Уточнено критерії з показниками (ціннісно-мотиваційний, змістовний, процесуальний) та рівні (високий, достатній, елементарний) сформованості само вихованості паралімпійців, виявлено позитивні зміни в експериментальній групі.

Отже, такі значні зміни відбулися в експериментальній групі, завдяки реалізації запропонованих педагогічних умов. У контрольній групі динаміка змін була значно меншою.

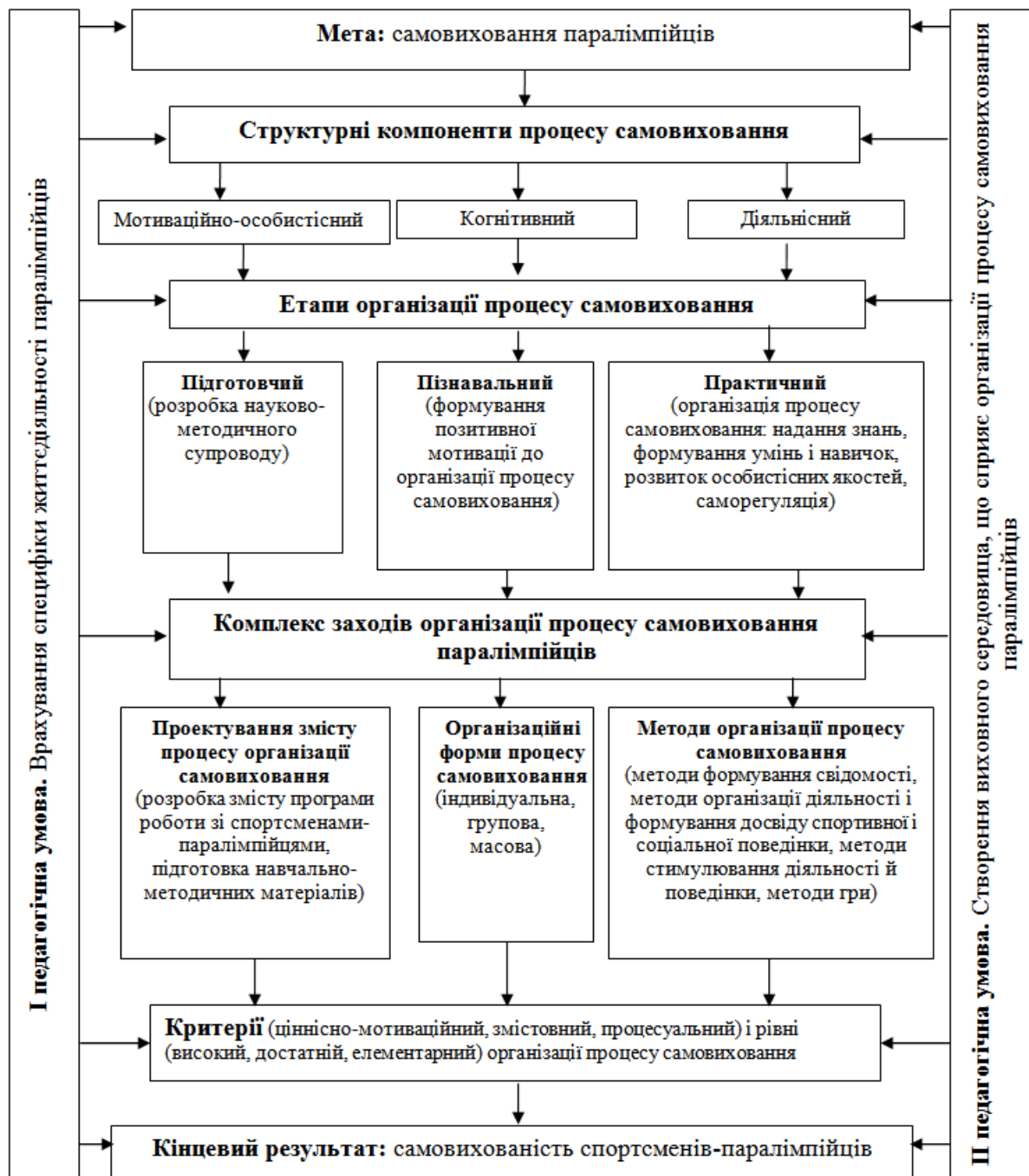

Рис. 1. Схема реалізації педагогічних умов організації процесу самовиховання паралімпійців

Перспективи подальшого дослідження проблеми потребують такі питання, як підготовка тренерського складу спортивних параолімпійських команд з різних видів спорту до впровадження педагогічних умов; урахування особливостей організації процесу самовиховання паралімпійців різних видів спорту під час навчально-тренувального процесу і виступу на змаганнях різного рівня.

Использованные источники

1. Ильин А. Б. Оценка спортивно-психологической подготовленности и показателей, характеризующих личность спортсменов разной специализации: Сб. науч. труд. молодых учёных и студентов РГАФК / А. Б. Ильин. – М. : Физкультура, образование и наука, 2000. – 229 с.
2. Лисянская Е. В. Методологические особенности психологии спорта / Е. В. Лисянская // Вопросы психологии. – 2005. – №14. – С. 19 – 23.
3. Осипова А. А. Общая психокоррекция. Учеб. пособ. / А.А. Осипова. – М. : Сфера, 2002. – 510 с.
4. Практикум по спортивной психологии / [под ред. И. П. Волкова]. – СПб. : Питер, 2002. – 288 с.
5. Спортивная психология в трудах зарубежных специалистов / [Сост. и общая редакция И. П. Волкова, Н. С. Цикуновой]. – М. : Советский спорт, 2005. – 286 с.
6. Стамбулова Н. Б. Психологическая структура спортивной деятельности: Спортивная психология в трудах отечественных специалистов / Н. Б. Стамбулова. – СПб.: Питер, 2002.

Shuba V.

REALIZATION OF PEDAGOGICAL CONDITIONS ON THE PARALYMPIC'S MOVEMENT

Psychological evaluation is defined as a way of testing people about their behavior, personality, and capabilities to draw conclusions using combinations of techniques. Over the years, it has developed from unethical methods of locking people up for tests to the many different strategies today. We currently see evaluation being used in several different settings for multiple purposes, such as education or legal situations. The purpose behind modern psychological evaluation is to try to pinpoint what is happening in someone's psychological life that may be inhibiting the inability to behave or feel in more appropriate or constructive way. A psychological evaluation may result in a diagnosis of a mental illness. It is the mental equivalent of physical examination. It is important to use psychological evaluation properly otherwise violation of the professional ethical code can be made, resulting in harm to a client and invalid assessment results.

There was revealed the essence of self- discipline organizational process for the Paralympic sportsmen. The necessity of taking into account the individual differences of the Paralympic sportsmen in the self- discipline organizational process was determined. Were given proofs and experimentally checked the structure of pedagogical conditions which help to organize self-discipline process for the Paralympic sportsmen; mastering of given knowledge about individual characteristics; learning of individual behavior in different experimental situations; the development in all spheres; realization of abilities in sport and life. The results of the experimental work prove that chosen pedagogical conditions help to organize self- discipline process for the Paralympic sportsmen.

The correctional work with Paralympics athletes with lesions of the musculoskeletal system was submitted. Contemporary state of modern methods and processes. The question of development of new approaches, related to the differentiated programming in teaching and training process for paralytics. The experiment involved 46 sportsmen (male) with the defeat of musculoskeletal. We used research data of anxiety at different stages of psycho programs. The evaluation and in details description of the effectiveness of training programs was held. The results of the research expands the theory and the methods of physical education to the possibility of using of the varied approach to the working out of the methods of teaching and training process for paralytics. The regularities of manifestation of anxiety and psycho activities that are characteristic of Paralympics athletes with lesions of the musculoskeletal system were established.

The positive influence of this methodology on harmonic development was determined.

Key words: *Pedagogical conditions, the Paralympic sportsmen, program, self- discipline process.*

Стаття надійшла до редакції 19.08.2015 р.